

Lökens kärna

»det är inte avgränsningar som är dilemmats lösning«

I både det dagliga arbetet i Svenska kyrkans församlingar och i det mer långsiktiga arbetet med att reflektera kring kyrkans framtid, återkommer ofta ett specifikt dilemma som ständigt behöver genomlysas: vilka är egentligen "församlingen"?

Ofta, både i det dagliga talet, och i strategiska dokument, förekommer ett församlingens "vi" (utskrivet eller implicit), som kan te sig förrädiskt självklart. Men vilka är då dessa "vi"? Vilken grupp utgör de som besitter agens i "församlingens" namn?

Att detta är många gånger blir otydligt, har förstås sin grund i att Svenska kyrkan rör sig med flera parallella församlingsbegrepp. Det geografiska området, de som bor och vistas i där, medarbetare, gudstjänstfirande församling m.fl.

ndra former för att vara kyrka än Svenska kyrkans territoriella/episkopala struktur kan ge större tydlighet, men det är kanske inte i första hand bristen på tydliga avgränsningar som är problemet. Det faktum att Svenska kyrkans församlingsbegrepp kan uppfattas som otydligt är snarare en del av vara territoriell folkkyrka. Så det är inte avgränsningar som är dilemmats lösning, utan en ständig självreflektion. Och kanske är dilemmat inte något som behöver lösas. En del av Svenska kyrkans identitet är att leva med detta.

Så vilka är vi då? Vilka är "vi"? Ja, det är det jag menar att "vi" hela tiden behöver fundera över. För det växlar hela tiden.

Ett sätt att tänka kring församlingsbegreppet är "lökmodellen", alltså att se församlingens "vi" som inneslutande, allt större koncentriska cirklar, med en innersta "kärna" (om nu lökar kan sägas ha kärnor ...).

Men fortfarande undflyr vi:et en entydig definition. Att lökens kärna inte utgörs av det geografiska området är väl relativt oproblematiskt att anse, men är det de anställda medarbetarna som är kärnan? Är det alla medarbetare, anställda såväl som ideella? Eller är det i själva verket den gudstjänstfirande församlingen? Och i så fall – vilka är de? Är det de personer som med relativt hög frekvens deltar i församlingens huvudgudstjänster, eller är det alla människor som någon gång deltar i någon form av gudstjänster, allmänna såväl som kyrkliga handlingar?

Svaren på dessa frågor varierar både utifrån situation och från synen på vad det innebär att vara församling. Om "församling" är en organisatorisk enhet som är satt att bedriva verksamhet inom kyrkoledningens fyra huvuduppgifter, gudstjänst, undervisning, diakoni och mission, så får svaren hittas genom ett visst tolkningsraster, men om "församling" snarare förstås i första hand som de människor som samlats för att tillsammans tillbe och ära Gud, ja, då leder det troligen till en annan sorteringsordning bland lökringarna.

I det inomkyrkliga samtalet förekommer ibland begreppsparat kom-kyrka/gå-kyrka. De skall något förenklat förstås som en förståelse av kyrkan – eller snarare församlingen – som en plats dit människor erbjuds att komma, eller som en entitet som "går ut" bland människorna.

I det samtalet har jag tyckt mig uppfatta en värdeobalans till gå-kyrkans fördel. Kom ihåg! Till synes neutrala dikotomier är sällan eller aldrig neutrala, och inte heller denna, vill jag mena.

Kom-kyrkan får då stå för en passiv, konserverande hållning: "så här har vi alltid gjort", medan gå-kyrkan är dess motsats: aktiv, nyskapande: "vi vill vara där folket är". Men är det en rimlig uppdelning? Och hur förhåller sig dessa två till synes kontrasterande förhållningssätt till det ovan beskrivna dilemmat kring lökens kärna? Inte alls, skulle jag vilja hävda!

Både kom-kyrkan och gå-kyrkan lämnar diskussionen om församlingens vi därhän. I kom-kyrkans fall skulle vi:et i så fall utgöras av den grupp som redan finns på plats, men gå-kyrkans vi blir gruppen som uppsöker "folket". I båda fallen upprätthålls alltså en annan dikotomi, nämligen vi/de-dikotomin. Den förment folktillvända gå-kyrkan löser alltså inte upp dilemmat med agensen. Den förutsätter däremot att kyrkan är något som är skilt från folket på ett sätt som jag vill hävda att kom-kyrkan inte i lika hög grad behöver förstås göra.

PETER FORSBERG

